

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертаційну роботу Скопової Олени Сергіївни
«Організаційно-економічні засади відтворення ресурсного потенціалу
аграрних підприємств»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Актуальність теми. У сучасних умовах розвитку економіки України підвищеної уваги заслуговують питання забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку аграрних підприємств. Реалізація та впровадження у виробничу практику таких завдань можливе тільки завдяки ефективному використанню та своєчасному відтворенню ресурсного потенціалу підприємства – тієї бази, завдяки якій підприємства функціонують. Визначення ресурсного потенціалу аграрної сфери як сукупності природних, матеріальних, людських та інформаційних ресурсів дає змогу оцінити його та спрогнозувати необхідні заходи щодо його раціонального використання та відтворення.

Ефективне і конкурентоспроможне функціонування кожного окремого аграрного підприємства є практично неможливим без якісного і економічно обґрунтованого розвитку його ресурсного потенціалу. Прогресивні зміни в аграрному секторі економіки визначаються, головним чином, темпами розвитку і нарощення ресурсного потенціалу, впровадженням інновацій, інвестиційним забезпеченням підприємств. Однією з найбільш важливих і актуальних проблем, з якими в даний час зустрічаються переважно малі та середні аграрні підприємства, є ефективне розміщення ресурсів з метою отримання найбільших прибутків, забезпечення фінансово-економічної стійкості та конкурентоспроможності.

Отже, необхідність розробок організаційно-економічних засад відтворення ресурсного потенціалу аграрних підприємств зумовлює дослідження Скопової О.С. Тому, враховуючи науковий інтерес, своєчасність та необхідність розробок, дисертація Скопової О.С. на тему «Організаційно-економічні засади відтворення ресурсного потенціалу аграрних підприємств» є актуальною.

Дисертаційна робота виконувалась в межах плану науково-дослідних робіт Сумського національного аграрного університету. Зокрема, за темою «Оцінка рівня страхового захисту сільськогосподарських підприємств» (номер державної реєстрації 0115U001052, 2015-2017 рр.) автором досліджено економічну сутність та специфіку страхового захисту ресурсного

потенціалу аграрних підприємств, а за темою «Науково-практичні засади управління зеленими фінансами з урахуванням регіональних особливостей» (номер державної реєстрації 0119U100455, 2019 р.) автором досліджено стратегію диверсифікації джерел фінансового забезпечення відтворення складових ресурсного потенціалу аграрних підприємств з використанням іпотечного інструментарію та зелених облігацій.

Ступінь обґрунтованості і достовірність наукових положень, висновків і пропозицій здобувача.

Ознайомлення з дисертаційною роботою Скопової Олени Сергіївни дає підставу стверджувати про достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, що в ній містяться. Зміст дисертаційної роботи охоплює всі ключові аспекти теми. Отримані результати підтверджуються широким використанням публікацій вітчизняних і зарубіжних авторів за темою дослідження, аналізом нормативно-правової бази та даних Державної служби статистики України.

Автором представлено уточнене визначення поняття ресурсного потенціалу аграрних підприємств; наведено фактори впливу на відтворення ресурсного потенціалу аграрними підприємствами; обґрунтовано методичні основи дослідження відтворення ресурсного потенціалу аграрних підприємств та його оцінки (розділ 1).

Також проведено аналіз джерел формування ресурсного потенціалу аграрних підприємств, уточнено фінансово-економічні результати діяльності аграрних підприємств Сумського регіону, як наслідок використання та відтворення ресурсного потенціалу та надана оцінка відтворення ресурсного потенціалу аграрних підприємств на основі моделювання системи екологічних платежів (розділ 2).

Заслуговує на увагу запропоновані напрямки диверсифікації джерел фінансового забезпечення відтворення ресурсного потенціалу аграрних підприємств за рахунок іпотечного фінансування та емісії зелених облігацій та здійснено кластерний розподіл аграрних підприємств Сумської області як елемент оптимізації відтворення ресурсного потенціалу (розділ 3).

Теоретичною основою дисертаційного дослідження є фундаментальні положення з економіки, організації та управління підприємствами, викладені у вітчизняних та іноземних наукових працях.

Методичною основою дослідження виступає діалектичний метод пізнання та системний підхід до вивчення економічних явищ. Поставлені в дисертаційній роботі завдання вирішувалися за допомогою абстрактно-логічних методів, методів економічного аналізу та порівняння, статистично-економічних, анкетного опитування, табличного і графічного.

Уважне ознайомлення із змістом дисертації Скопової О.С. дозволяє

зробити висновок, що сформульовані автором наукові положення, висновки і рекомендації є достовірними та обґрунтованими. Зміст дисертаційної роботи засвідчує наступне: визначеної мети дисертантом досягнуто, поставлені завдання виконано, а висновки дослідження є аргументованими.

Наукова новизна одержаних результатів.

Найбільш вагомими результатами, що характеризуються новизною та розкривають глибину, складність, масштабність, повноту та суть дисертаційного дослідження, є такі положення, трактування та ідеї:

- вперше обґрунтовано принципові засади формування іпотечного механізму у фінансовому забезпеченні відтворення ресурсного потенціалу аграрного підприємства, що базується на історичному досвіді, сучасних тенденціях розвитку аграрного виробництва та передбачає розгляд аграрного підприємства як цілісного майнового комплексу та дозволяє забезпечити оптимальне відтворення всіх складових ресурсного потенціалу залежно від спеціалізації підприємства, організаційно-правової форми та масштабу діяльності;

- удосконалено методичний підхід до кластерного розподілу аграрних підприємств на регіональному рівні за критерієм ефективності відтворення ресурсного потенціалу, який відрізняється систематизацією підприємств за масштабом діяльності, структурою капіталу та ресурсними пропорціями;

- удосконалено тлумачення поняття ресурсного потенціалу аграрних підприємств за рахунок виокремлення відновлювального потенціалу, що приймає участь в його оновленні та поповненні для досягнення стратегічних цілей розвитку аграрного підприємства та включає в себе наявні та можливі до залучення фінансові, інвестиційні та інноваційні ресурси, а також доцільність їх розміщення і ефективність використання;

- удосконалено методичний підхід до оцінювання ефективності відтворення ресурсного потенціалу аграрного підприємства, який на відміну від існуючих відрізняється використанням системи фінансово-економічних показників та дозволяє класифікувати аграрні підприємства за ефективністю відтворення ресурсного потенціалу;

- набуло подальшого розвитку розуміння ресурсного портфелю аграрних підприємств, яке відрізняється соціо-екологоорієнтованим та стратегічним характером його формування та передбачає побудову ресурсного дерева підприємства з визначенням оптимальних джерел відтворення кожної складової ресурсного потенціалу, що дасть можливість систематизувати та зменшити ризиковість системи відтворення ресурсного потенціалу у довгостроковій перспективі;

- виокремлено відтворення ресурсного потенціалу аграрних підприємств на засадах моделювання системи екологічних платежів, яка

базується на принципово новому розподілі екологічних платежів аграрних підприємств та формування системи спецрахунків, що забезпечить адресність та цільовий характер при відтворенні природної (земельної, водної, атмосферної, рослинної) складової ресурсного потенціалу аграрних підприємств;

- обґрунтовано диверсифікації джерел фінансового забезпечення відтворення складових ресурсного потенціалу аграрних підприємств, що на відміну від існуючих передбачає активізацію діяльності підприємств на ринку фінансових послуг за рахунок емісії зелених облігацій у синергії з активною позицією органів місцевого самоврядування за умови достатнього рівня економічної, фінансової, екологічної, продовольчої та соціальної безпеки.

Практичне значення отриманих результатів.

Результати дисертаційного дослідження, висновки та рекомендації, що містяться в роботі, схвалені та використовуються в практичній діяльності, що підтверджується відповідними довідками про впровадження результатів дисертаційного дослідження. Так, результати дослідження використовуються у практичній діяльності приватного підприємства «Надь» Лебединського району Сумської області, ДП «Дослідне господарство Інституту сільського господарства Північного Сходу Національної академії аграрних наук України» Сумського району Сумської області, ТОВ СГ «СІЛВА» Білопільського району Сумської області, ТОВ «СВІДА» м. Суми і в навчальному процесі Сумського фахового коледжу Сумського національного аграрного університету при викладанні дисциплін «Економіка підприємства», «Фінансовий аналіз».

Повнота викладення положень дисертації в опублікованих працях.

За результатами дослідження опубліковано праці загальним обсягом 3,67 ум. друк. арк. (особисто автору належить 3,67 ум. друк. арк.), з яких одна колективна монографія, 10 наукових статей у фахових виданнях (у тому числі одна публікація у виданнях іноземних держав), 7 публікацій – тези доповідей.

Оцінка викладення й оформлення дисертації. Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг дисертації – 220 стор., у тому числі основного тексту 177 стор., 28 табл., 22 рис., 8 додатків і список використаних джерел, що вміщує 233 найменування.

Одержані автором результати дослідження з теорії і практики характеризують високий рівень вирішення проблем обґрунтування теоретико-методичних засад та розробці практичних рекомендацій. Вони доведені до впровадження у якості методичних і практичних розробок.

Дискусійні положення та зауваження по змісту дисертаційної роботи. Оцінюючи загалом позитивно дисертаційну роботу Скопової О.С., вважаю за доцільне зупинитися на окремих дискусійних положеннях:

1) дослідження теоретичних підходів до визначення сутності ресурсного потенціалу та факторів, що забезпечують його відтворення ґрунтується виключно на працях вітчизняних авторів (розділ 1.1, 1.3), на нашу думку, доцільно було б посилити аналіз існуючих літературних джерел, дослідивши сучасні праці закордонних науковців, що займалися теоретичними та методологічними засадами відтворення ресурсного потенціалу в аграрній сфері економіки;

2) вважаємо доцільним (розділ 2.1) більше уваги приділити аналізу трудового та інтелектуального потенціалу, які автором класифіковано як діловий потенціал аграрного підприємства, оскільки без їх ефективного використання неможливо забезпечити відтворення природної чи іншої складової ресурсного потенціалу;

3) моделюючи систему екологічних платежів до 2027 року та пропонуючи змінити методичку їх акумуляції доцільного було б оцінити ступінь впливу сформованих ресурсів на ефективність відтворення природної складової ресурсного потенціалу аграрних підприємств (розділ 2.3);

4) підтримуючи ідею формування іпотечного механізму фінансування відтворення ресурсного потенціалу (розділ 3.2) вважаємо за доцільне чітко окреслити основні напрямки використання таких ресурсів, зважаючи на їх довгостроковий характер та визначити ризики, що можуть спіткати таку діяльність;

5) розглядаючи результати діяльності підприємств, як наслідок функціонування ресурсного потенціалу, автором велика увага приділена кільком підприємствам, зокрема ПП «Надь», ТОВ СГ «СІЛВА», ТОВ АФ «Северинівська» тощо. Доцільно було б аргументувати вибір саме цих підприємств: чи вони є типовими з точки зору регіональної спеціалізації, чи з точки зору оптимального формування, використання і відтворення ресурсного потенціалу, чи з точки зору приналежності до одного з кластерів, які розглядалися у дисертаційній роботі.

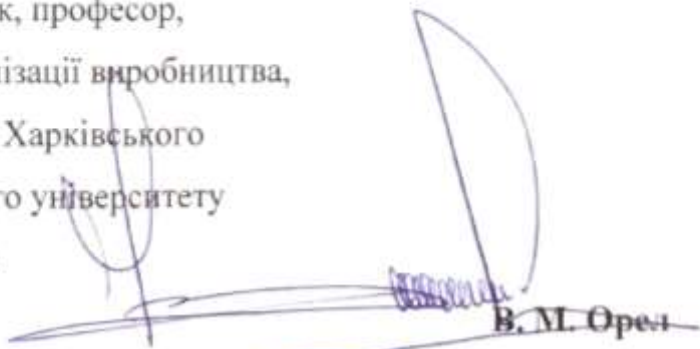
Відповідність дисертації встановленим вимогам МОН України. Дисертаційна робота Скопової О.С. «Організаційно-економічні засади відтворення ресурсного потенціалу аграрних підприємств» є завершеним науковим дослідженням, актуальним за темою та розглянутими проблемами. Одержані автором результати є науково обґрунтованими, мають наукову новизну і практичну цінність. Вони відіграватимуть позитивну роль у вирішенні проблеми відтворення ресурсного потенціалу аграрних підприємств.

Дисертаційна робота повною мірою відповідає діючим вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук згідно з пунктами 9, 11, 12, 13 та 14 «Порядку присудження наукових ступенів»,

затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами), а її автор – Скопова Олена Сергіївна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри організації виробництва,
бізнесу та менеджменту Харківського
національного технічного університету
сільського господарства
імені Петра Василенка

В. М. Орлов

